

XBG06***Atriplicetum roseae* Forstner
in Mucina et al. 1993**

Ruderální vegetace
s lebedou růžovou

Tabulka 4, sloupec 6 (str. 138)

Orig. (Mucina in Mucina et al. 1993: 110–168): *Atriplicetum roseae* Forstner in Mucina ass. nova

Diagnostické druhy: ***Atriplex rosea***, ***Sisymbrium officinale***

Konstantní druhy: *Anthemis cotula*, *Arctium tomentosum*, *Artemisia vulgaris*, ***Atriplex rosea***, *Malva neglecta*, *Matricaria discoidea*, ***Plantago major***, ***Poa annua***, ***Polygonum aviculare* agg.** (převážně *P. aviculare* s. str.), ***Sisymbrium officinale***

Dominantní druhy: ***Atriplex rosea***, ***Polygonum aviculare* agg.** (převážně *P. aviculare* s. str.)

Formální definice: *Atriplex rosea* pokr. > 5 % NOT skup. ***Malva neglecta***

Struktura a druhové složení. Dominantním druhem, který určuje charakter porostů, je lebeda

Obr. 59. *Atriplicetum roseae*. Porost kriticky ohrožené lebedy růžové (*Atriplex rosea*), pocházející z umělého výsevu ve Vrutku na Podbořansku. (P. Pyšek 2000.)

Fig. 59. A sown stand of critically endangered *Atriplex rosea* in Vrutek near Podbořany, northern Bohemia.

růžová (*Atriplex rosea*). Lebeda tvoří asi 80 cm vysoké porosty ze statných, hustě větvených jedinců. Spolu s nimi se mohou s nižšími pokrývnostmi vyskytovat také jiné jednoleté ruderalní druhy, např. *Amaranthus retroflexus*, *Chenopodium album* agg., *Conyza canadensis* a *Sinapis arvensis*. V porostech doložených fytocenologickými snímky na plochách o velikosti 2–3 m² se vyskytovalo méně než 10 druhů cévnatých rostlin.

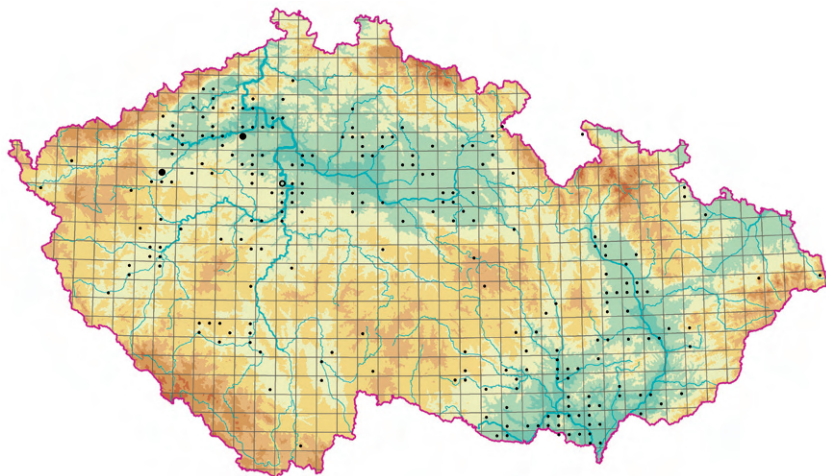
Stanoviště. Společenstvo osídlovalo zejména mechanicky narušované minerální půdy při okrajích cest, na rumištích, okrajích výkopových zářezů nebo u pat rozpadávajících se venkovských zdí (A. Pyšek 1987, Kopecký & Hejný 1992, Mandák 2003b). *Atriplex rosea* upřednostňuje půdy bohaté vápníkem na osluněných, suchých a teplých místech. Společenstvo s dominancí tohoto druhu rostlo zejména na místech s výraznou plošnou erozí, nedostatkem živin nebo s narušováním půdy a vegetace hrabavou drůbeží nebo sešlapem, což omezovalo konkurenci jiných druhů (A. Pyšek 1986). Na čerstvých štěrkovitých substrátech na haldách se vyskytuje dosud.

Dynamika a management. Kopecký & Lhotská (1990) zaznamenali rychlý ústup společenstva v padesátých letech 20. století v Praze. Na lokality, které dříve zarůstaly vegetací asociace *Atriplici-*

cetum roseae, se v současnosti šíří jiné druhy rodu *Atriplex*. Náhlý ústup druhu není jednoduše vysvětlitelný. Příčin může být několik, např. úbytek vhodných stanovišť, nižší konkurenceschopnost druhu vůči jiným jednoletým ruderalním druhům nebo napadení patogeny (Mandák 2003b).

Rozšíření. *Atriplicetum roseae* je nedostatečně známé společenstvo, které je udáváno z Rakouska (Mucina in Mucina et al. 1993: 110–168) a Německa (Brandes 1983). Dříve se vyskytovalo v suchých oblastech Čech a Moravy (Kopecký & Hejný 1992). Fytocenologické snímky dokládají výskyt v obci Eváň a Vroutek v Poohří (A. Pyšek 1986) a v Praze-Troji (Hejný 1971). Další údaje o výskytu nedoložené fytocenologickými snímky jsou z Plzně (A. Pyšek 1977a) a z výsypke severočeských hnědouhelných dolů. Velký porost se vyskytoval v 80. letech na Růžodolské výsypce u Litvínova (Prach, nepubl.) a menší porost byl pozorován v roce 2008 na Radovesické výsypce u Bíliny (Prach, nepubl.). Druh *Atriplex rosea* byl v poslední době doložen také z několika hald v okolí Kladna (Sádlo, nepubl.), Prahy-Holešovic a Dunajovických kopců u Mikulova (Mandák 2003b).

Variabilita. A. Pyšek (1986) zaznamenal výskyt druhu *Atriplex rosea* nejen ve společenstvech svazu *Atriplicion*, ale také v sešlapávané vegetaci svazu

Obr. 60. Rozšíření asociace XBG06 *Atriplicetum roseae*; malými tečkami jsou označena místa s doloženým, většinou však historickým výskytem diagnostického druhu *Atriplex rosea* podle floristických databází.

Fig. 60. Distribution of the association XBG06 *Atriplicetum roseae*; small dots indicate records, mostly historical, of *Atriplex rosea*, a diagnostic species of this associations, according to the floristic databases.

Coronopodo-Polygonion arenastri a v porostech svazu *Malvion neglectae*. Dříve patrně existovaly přechody mezi těmito vegetačními typy.

Hospodářský význam a ohrožení. V současné době je *Atriplicetum roseae* vzácné v celé střední Evropě. Poslední fytocenologické snímky zapsané v České republice pocházejí z roku 1985 (A. Pyšek 1986). Lebeda růžová (*Atriplex rosea*) je zařazena mezi kriticky ohrožené druhy České republiky (Holub & Procházka 2000).

■ **Summary.** This vegetation type is formed of monodominant stands of *Atriplex rosea*, a critically endangered species of the Czech flora. It is found on disturbed, usually base-rich soils on roadsides, rubble of demolished buildings, mine tailings and at the bases of old village walls. In the past three decades this community has been observed on a few sites in central, northern and western Bohemia. It was more common in the mid-20th century but it was replaced by other *Atriplex* species on most of its sites.

XBG07

Sisymbrium loeselii

Gutte 1972

Ruderální vegetace s hulevníkem Loeselovým

Tabulka 4, sloupec 7 (str. 138)

Orig. (Gutte 1972): *Sisymbrium loeselii* Gutte 69, syn. *Descurainetum (Sisymbrietum) sophiae* Kreh 1935

Syn: *Descurainetum sophiae* Kreh 1935 (fantom), *Sisymbrium sophiae* Kreh 1935 (fantom), *Lactuca serriolae-Sisymbrietum loeselii* Hadač et Rambousková in Hadač et al. 1983, *Elymo repentis-Sisymbrietum loeselii* Mucina in Mucina et al. 1993

Diagnostické druhy: *Atriplex sagittata*, *Cardaria draba*, *Carduus acanthoides*, *Conyza canadensis*, *Hordeum murinum*, *Lactuca serriola*, *Sisymbrium altissimum*, ***S. loeselii***

Konstantní druhy: *Artemisia vulgaris*, *Carduus acanthoides*, *Chenopodium album* agg., *Cirsium arvense*, *Conyza canadensis*, *Elytrigia repens*, *Lactuca serriola*, ***Sisymbrium loeselii***, *Tripleurospermum inodorum*

Dominantní druhy: *Elytrigia repens*, *Galium aparine*, ***Sisymbrium loeselii***, *Tripleurospermum inodorum*

Formální definice: *Sisymbrium loeselii* pokr. > 25 %
NOT *Sisymbrium altissimum* pokr. > 25 %

Struktura a druhové složení. Strukturu porostů určuje dominantní hulevník Loeselův (*Sisymbrium loeselii*). Porosty jsou mnohovrstevné, uplatňují se v nich především vzpřímené, jednoleté ruderalní byliny, např. *Chenopodium album* agg., *Conyza canadensis*, *Lactuca serriola*, *Sonchus oleraceus* a *Tripleurospermum inodorum*. Vedle hulevníku Loeselova se s nižšími pokryvnostmi běžně vyskytují druhy *Sisymbrium altissimum*, *S. officinale* a *Erysimum cheiranthoides*. Častá je přítomnost vytrvalých druhů *Artemisia vulgaris*, *Cardaria draba* a *Elytrigia repens*. Porosty jsou zapojené, mají pokryvnost 80–100 % a mohou dosahovat výšky až 1 m. Vyskytuje se v nich zpravidla 10–15 druhů cévnatých rostlin na plochách o velikosti 4–25 m². Mechorosty se v této vegetaci nevyskytují.

Obr. 61. *Sisymbrium loeselii*. Porost hulevníku Loeselova (*Sisymbrium loeselii*) v Brně. (D. Láníková 2008.)

Fig. 61. A stand of *Sisymbrium loeselii* in Brno, southern Moravia.

Tabulka 4. Synoptická tabulka asociací jednoleté vegetace ruderálních stanovišť (třída *Stellarietea mediae*, část 2: *Atriplicion*).
Table 4. Synoptic table of the associations of annual vegetation of ruderal habitats (class *Stellarietea mediae*, part 2: *Atriplicion*).

- 1 – XBG01. *Chenopodietum stricti*
- 2 – XBG02. *Chenopodietum urbici*
- 3 – XBG03. *Atriplicetum nitentis*
- 4 – XBG04. *Descurainio sophiae-Atriplicetum oblongifoliae*
- 5 – XBG05. *Cynodonto dactyli-Atriplicetum tataricae*
- 6 – XBG06. *Atriplicetum roseae*
- 7 – XBG07. *Sisymbrietum loeselii*
- 8 – XBG08. *Descurainietum sophiae*
- 9 – XBG09. *Sisymbrietum altissimi*
- 10 – XBG10. *Chamaeplietum officinalis*
- 11 – XBG11. *Conyzo canadensis-Lactucetum serriolae*
- 12 – XBG12. *Ivaetum xanthiifoliae*
- 13 – XBG13. *Kochietum densiflorae*

Sloupec číslo	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Počet snímků	144	7	100	23	25	2	19	14	13	19	66	8	10
Počet snímků s údaji													
o mechovém patře	27	1	11	3	8	0	2	2	1	2	8	0	0

Bylinné patro

Chenopodietum urbici

<i>Chenopodium urbicum</i>	1	100	1	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
<i>Chenopodium glaucum</i>	8	57	1	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
<i>Malva neglecta</i>	7	43	.	.	.	50	.	.	.	5	2	.	.
<i>Mercurialis annua</i>	7	29	6	.	.	.	.	7	.	.	2	.	.
<i>Atriplex prostrata</i> subsp. <i>latifolia</i>	9	29	5	4	.	.	.	7	.	5	2	.	.

Atriplicetum roseae

<i>Atriplex rosea</i>	.	.	.	.	4	100	.	.	.	.	.	.	.
-----------------------	---	---	---	---	---	-----	---	---	---	---	---	---	---

Sisymbrietum loeselii

<i>Cardaria draba</i>	2	.	3	13	8	.	37	.	8	.	6	13	10
-----------------------	---	---	---	----	---	---	----	---	---	---	---	----	----

Descurainietum sophiae

<i>Chenopodium ficifolium</i>	12	.	8	4	.	.	.	43	.	5	2	13	.
<i>Senecio vulgaris</i>	13	.	5	.	4	.	5	36	8	11	11	13	.
<i>Urtica urens</i>	2	.	3	9	.	.	5	21	.	5	2	.	.

Sisymbrietum altissimi

<i>Crepis foetida</i> subsp. <i>rhoeadifolia</i>	.	.	1	.	.	.	.	.	15	.	3	.	.
<i>Bromus commutatus</i>	.	.	.	.	.	.	.	.	8	.	.	.	.

Chamaeplietum officinalis

<i>Capsella bursa-pastoris</i>	27	71	21	17	8	.	21	71	31	84	26	38	20
<i>Matricaria discoidea</i>	12	14	7	.	.	50	.	36	.	53	6	.	.

Tabulka 4 (pokračování ze strany 138)

Sloupec číslo	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Ivaetum xanthiifoliae													
<i>Iva xanthiifolia</i>	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	100	.
<i>Datura stramonium</i>	1	.	2	.	.	.	.	.	.	.	.	38	.
<i>Arctium lappa</i>	4	.	8	17	.	.	5	14	15	5	6	75	10
<i>Galinsoga parviflora</i>	13	.	9	4	4	.	5	.	.	.	11	75	.
<i>Ballota nigra</i>	16	43	22	22	8	.	11	36	.	.	9	88	10
<i>Sonchus oleraceus</i>	38	29	14	30	16	.	5	7	23	26	20	88	10
<i>Bromus sterilis</i>	2	.	14	13	20	.	11	21	.	11	11	50	20
<i>Cichorium intybus</i>	1	.	3	.	.	.	.	.	15	.	3	50	10
<i>Conium maculatum</i>	1	.	4	.	4	.	.	.	.	.	.	25	.
<i>Leonurus cardiaca</i> s. l.	.	14	4	.	.	.	.	.	.	.	.	25	.
<i>Solidago canadensis</i>	1	.	1	4	.	.	.	.	15	.	6	38	.
<i>Erysimum cheiranthoides</i>	6	.	4	4	.	.	5	21	.	21	8	38	.
<i>Lolium perenne</i>	16	14	18	30	24	.	16	43	8	63	24	88	40
<i>Echinops sphaerocephalus</i>	1	.	1	.	.	.	.	.	8	.	2	25	.
<i>Polygonum aviculare</i> agg.	21	57	30	26	56	100	5	21	15	68	24	100	50
<i>Artemisia vulgaris</i>	60	43	59	70	52	50	74	50	54	63	48	100	60
<i>Arctium minus</i>	1	14	3	4	.	.	5	.	.	.	.	25	.
<i>Poa palustris</i>	3	.	5	.	4	.	.	7	.	.	8	63	.
Kochietum densiflorae													
<i>Kochia scoparia</i>	.	.	2	.	.	.	.	.	.	.	2	.	100
<i>Crepis capillaris</i>	1	.	.	.	4	.	.	.	.	.	.	.	40
<i>Diploaxis tenuifolia</i>	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	20
<i>Erysimum durum</i> s. l.	3	.	4	.	.	.	5	.	.	.	.	.	20
Diagnostické druhy pro dvě a více asociací													
<i>Chenopodium album</i> agg.	100	100	64	57	44	.	58	71	62	79	39	100	80
<i>Atriplex sagittata</i>	22	43	100	35	28	.	32	57	23	16	21	50	40
<i>Sisymbrium loeselii</i>	4	29	16	26	20	.	100	36	38	.	14	50	10
<i>Sisymbrium officinale</i>	19	57	8	22	4	100	5	21	8	100	17	38	.
<i>Descurainia sophia</i>	10	43	23	9	4	.	11	100	23	5	8	.	10
<i>Atriplex patula</i>	44	57	36	22	16	.	16	36	.	53	15	.	30
<i>Solanum nigrum</i> s. l.	13	43	3	.	.	.	5	.	.	.	2	100	.
<i>Lactuca serriola</i>	15	.	53	30	32	.	58	50	8	16	73	75	40
<i>Atriplex oblongifolia</i>	3	.	4	100	8	.	5	.	8	.	5	.	20
<i>Atriplex tatarica</i>	5	.	11	.	100	.	.	7	.	.	.	63	10
<i>Conyza canadensis</i>	11	14	18	9	12	.	47	36	54	26	79	75	40
<i>Sisymbrium altissimum</i>	4	.	2	13	8	.	26	14	100	.	12	38	50
<i>Carduus acanthoides</i>	9	.	9	4	12	.	42	7	31	5	20	75	10
<i>Hordeum murinum</i>	1	.	3	.	12	.	21	14	.	11	3	25	.
<i>Lepidium ruderae</i>	5	29	6	.	12	.	11	29	.	11	6	38	10
<i>Senecio viscosus</i>	4	.	5	.	.	.	11	7	31	16	27	.	10
<i>Bromus tectorum</i>	1	.	5	.	4	.	16	21	31	.	12	63	.
<i>Tripleurospermum inodorum</i>	58	71	61	39	52	.	68	71	85	68	62	100	50
<i>Amaranthus albus</i>	1	.	.	.	.	.	.	.	.	.	2	50	30
<i>Amaranthus retroflexus</i>	23	.	9	17	16	.	11	14	15	.	15	100	70

Tabulka 4 (pokračování ze strany 139)

Sloupec číslo	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Ostatní druhy s vyšší frekvencí													
<i>Elytrigia repens</i>	41	.	44	70	36	.	58	50	31	37	24	88	40
<i>Taraxacum</i> sect. <i>Ruderalia</i>	31	43	20	30	8	.	26	29	8	79	44	100	.
<i>Urtica dioica</i>	35	43	35	30	16	.	26	29	.	37	9	50	20
<i>Cirsium arvense</i>	22	.	24	22	12	.	42	14	62	5	33	75	20
<i>Convolvulus arvensis</i>	16	.	15	22	32	.	26	14	62	5	24	25	20
<i>Achillea millefolium</i> agg.	14	.	18	13	28	.	16	14	23	26	26	25	10
<i>Fallopia convolvulus</i>	15	14	14	13	8	.	16	29	15	26	21	38	10
<i>Poa annua</i>	17	57	7	13	4	100	5	7	23	58	23	13	.
<i>Plantago major</i>	15	57	10	13	4	100	11	.	.	63	20	25	10
<i>Stellaria media</i> agg.	13	14	12	9	8	.	11	29	.	26	12	13	20
<i>Persicaria lapathifolia</i>	28	14	3	4	.	.	.	.	8	5	3	25	20
<i>Silene latifolia</i> subsp. <i>alba</i>	10	14	17	26	.	.	21	29	8	.	5	25	.
<i>Galium aparine</i>	10	.	18	17	.	.	21	29	8	5	6	.	10
<i>Arrhenatherum elatius</i>	5	.	10	26	36	.	16	7	46	.	11	.	20
<i>Chenopodium polyspermum</i>	24	14	4	.	.	.	.	.	8	.	3	.	10
<i>Poa pratensis</i> s. l.	6	.	5	9	.	.	11	14	15	11	8	75	20
<i>Rumex crispus</i>	8	.	5	4	4	.	11	.	8	21	11	.	.
<i>Arctium tomentosum</i>	6	.	14	9	.	50	.	7	.	.	5	25	.
<i>Sinapis arvensis</i>	8	14	8	.	4	.	.	29	.	5	8	.	.
<i>Rumex obtusifolius</i>	11	14	8	.	.	.	5	.	.	21	.	.	.
<i>Dactylis glomerata</i>	4	14	11	13	.	.	.	7	.	26	3	.	.
<i>Trifolium repens</i>	8	.	4	4	4	.	5	.	.	26	6	.	.
<i>Viola arvensis</i>	3	14	3	4	8	.	21	7	.	.	15	.	.
<i>Melilotus officinalis</i>	2	.	7	9	4	.	.	.	15	.	6	25	10
<i>Calamagrostis epigejos</i>	3	.	3	.	.	.	5	.	23	.	9	50	10
<i>Melilotus albus</i>	3	.	6	.	.	.	11	7	23	5	5	.	10
<i>Echium vulgare</i>	6	.	1	.	.	.	5	.	46	.	2	.	10
<i>Pastinaca sativa</i>	3	.	6	4	.	.	.	.	31	5	2	.	.
<i>Linaria vulgaris</i>	2	.	2	.	.	.	5	.	8	.	11	.	20
<i>Poa compressa</i>	1	.	1	.	4	.	.	.	15	.	12	25	10
<i>Persicaria maculosa</i>	6	.	1	.	.	.	.	.	.	11	3	25	.
<i>Galinsoğa quadriradiata</i>	3	.	2	.	.	.	5	7	.	21	2	.	.
<i>Sonchus asper</i>	6	.	.	.	.	.	.	.	8	26	.	.	.
<i>Picris hieracioides</i>	1	.	.	4	.	.	.	.	.	.	.	.	20
<i>Anthemis cotula</i>	.	.	.	.	.	50	.	.	.	.	.	.	.

Mechové patro

Conyzo canadensis-*Lactucetum serriolae*

<i>Bryum argenteum</i>	4	.	.	33	13	–	.	50	.	.	38	–	–
------------------------	---	---	---	----	----	---	---	----	---	---	----	---	---

Ostatní druhy s vyšší frekvencí

<i>Ceratodon purpureus</i>	4	.	.	33	.	–	.	.	.	.	25	–	–
<i>Barbula convoluta</i>	.	.	.	33	.	–	.	.	.	.	13	–	–

